

УДК [378.011.3-057.175:81'243](477)

Олена Олександрівна ОРЛОВА,

кандидат педагогічних наук,

завідувач кафедри іноземних мов факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9956-9082>

ПРОФЕСІЙНИЙ РІВЕНЬ ІМІДЖУ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗВО УКРАЇНИ

Фундаментальні зміни, які відбуваються з безпрецедентною швидкістю в системі освіти, ставлять вдосконалення вищої професійної освіти, зокрема в аспекті забезпечення високих вимог суспільства до особистості вчителя, на перше місце в сучасній освітній практиці. Соціальний попит на майбутнього вчителя іноземної мови у вищих навчальних закладах – компетентного, толерантного фахівця в галузі міжкультурної комунікації, конкурентоспроможного на ринку праці, який прагне до особистого та професійного самовдосконалення – акцентує увагу на важливості особистого потенціалу викладачів та формування його / її професійного іміджу.

Поняття іміджу по-різному трактується, оскільки «імідж» є міждисциплінарним поняттям і передбачається в різних галузях знань, включаючи професійну педагогіку. Незважаючи на зростаючий інтерес до педагогічної іміджології, різні питання формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов все ще потребують більш глибоких досліджень.

В ідеології імідж трактується як певний синтетичний образ, який формується у свідомості людей стосовно конкретної людини, містить велику кількість емоційно забарвленої інформації про об'єкт сприйняття та спонукає до певної соціальної поведінки (Ненко, 2018). На думку Грейліха (2010), професійний імідж учителя – це емоційно забарвлений стереотип сприйняття вчителя у свідомості студентів, колег, соціального середовища та масової свідомості. Значна частина проведеного дослідження пов'язує імідж зі стереотипами, ідеями, традиціями, що існують у масовій свідомості. Він поєднує загальні інваріанти, такі як особистісні характеристики, соціальні характеристики, ознаки певної ідеології, зразки поведінки, зовнішній вигляд тощо. Імідж виражає добровільне бажання людини приєднатися до системи групових ролей, а також спонтанну орієнтацію ролей і посилення такої готовності, комунікативні «правила гри».

На основі результатів опитувань, проведених Бургуеном та Харві (2018), Йонассоном (2014), Лін Чін-цзян (1994), Минбаєвою та Єсеновою (2016); Серман (2019) робиться висновок, що професійний образ учителя – це емоційний образ, який складається з багатьох формуючих компонентів. Таким чином, в контексті сучасних досліджень поняття «образ» буде трактуватися як складне утворення, що містить семіотичні, когнітивні, образні компоненти та має ряд властивостей: порівнянну сталість, динамічність, асоціативність, схематичність, відкритість (неповноту).

Професійний імідж майбутнього вчителя іноземної мови – різнобічне явище, яке виникає в соціальному середовищі та функціонує як регулятор соціальних відносин. Це сукупність зовнішніх зорових характеристик та поведінкових актів, інтеграція культурологічних, лінгводидактичних, психолого-педагогічних знань, умінь та навичок викладача, індивідуальна здатність синтезувати зовнішню чарівність та духовність, для успішної соціальної адаптації до професійних успіхів. Професійний імідж має характер професійного стереотипу, імідж представника професії; він менш складний і не повинен містити безліч різних характеристик. Цей образ може змінюватися залежно від суспільства, оскільки кожна соціальна група має власні установки та специфіку сприйняття (Євтушенко, Бабоско та Бушля, 2016). Ефективність професійного та особистісного розвитку вчителя, успішність усієї педагогічної діяльності в цілому залежить від рівня сформованості професійного іміджу. За професійним іміджем учитель демонструє свою готовність долучитися до системи зв'язків з громадськістю шляхом придбання соціальних ролей, що відповідають соціальним потребам і бажанням; прагне підійти до професійно привабливого іміджу і зайняти гідне місце в соціальній структурі.

На основі проведеного дослідження наводяться характеристики високого, достатнього, середнього та низького рівнів формування професійного іміджу майбутніх учителів.

Високий рівень: глибоке знання поняття професійного іміджу майбутнього вчителя іноземної мови та компонентів, що формують зображення; висока мотивація до формування професійного

іміджу вчителя, ознаки сформованого бажаного професійного іміджу – сукупність особистісних якостей (знань, умінь, навичок, досвіду та цінностей, які прагне мати фахівець).

Достатній рівень: неповні знання про професійний імідж майбутнього вчителя іноземних мов, наявна мотивація набуття необхідних навичок для формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземної мови, достатня самооцінка, не сформовані особистісні якості для формування бажаного професійного іміджу.

Середній рівень: фрагментарні знання про професійний імідж майбутнього вчителя іноземної мови, нестабільна мотивація до формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземної мови, середня самооцінка знань про професійний імідж; ідеї формування професійного іміджу формуються стихійно.

Низький рівень: загальні уявлення про професійний імідж майбутнього вчителя іноземної мови, що стихійно сформувалися на побутовому рівні; низька мотивація до розвитку професійного іміджу, висока самооцінка; інтуїтивна поведінка та відсутність здатності регулювати власну поведінку з огляду на закономірності.

Висновки. На основі проведеного дослідження та аналізу отриманої інформації щодо формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов були зроблені наступні висновки:

- професійний іміджу викладача іноземної мови – це сукупність зовнішніх візуальних характеристик та поведінкових актів; інтеграція культурологічних, лінгводидактичних, психолого-педагогічних знань, умінь та навичок викладача, індивідуальна здатність синтезувати зовнішню чарівність та духовність, для успішної соціальної адаптації до професійних успіхів;
- майбутній вчитель в Україні по-різному сприймає професійний імідж вчителя іноземної мови;
- знання українських студентів про професійний імідж майбутнього вчителя іноземних мов формуються спонтанно;
- рівень сформованості професійного іміджу вчителя іноземних мов переважно низький або середній;
- формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземної мови вимагає спеціально організованої діяльності у навчальному процесі вищого навчального закладу;
- динаміка розвитку професійного іміджу майбутнього вчителя іноземної мови може бути забезпечена шляхом запровадження певного комплексу організаційних, особистісних та педагогічних умов.

Список бібліографічних посилань

1. Ненько Ю. (2018). Професійний розвиток учителя англійської мови: деякі практичні аспекти. Гірська школа українських Карпат, №19, 83-86. <https://doi.org/10.15330/msuc.2018.19.83-86>.
2. Bourgoin, A., & Harvey J-F. (2018). Professional image under threat: Dealing with learning–credibility tension. *Human Relations*, 71(12), 1611-1639. <https://doi.org/10.1177/0018726718756168>.
3. Jónasson, J. T. (2014). The professional image and ethos of teachers – Why do we care, and what can it mean? The Pestalozzi Programme Council of Europe Training Programme for education professionals “The Professional Image and Ethos of Teachers”. 24-25 April 2014, Council of Europe, Strasbourg. <https://www.coe.int/t/dg4/education/pestalozzi/Source/Documentation/T21/FinRepEn.pdf>.
4. Серман Л. (2019). Проблема професійного іміджу викладача іноземної мови в контексті глобалізації. Прикарпатський вісник НТШ. Слово. – 2019. – No 3(55). [https://doi.org/10.31471/2304-7402-2019-3\(55\)-390-397](https://doi.org/10.31471/2304-7402-2019-3(55)-390-397).
5. Євтушенко Г., Бабошко А., Бушля Д. (2016). Імідж сучасного викладача: сутність та особливості формування. Глобальні та національні проблеми економіки. Випуск 11, 630-634. 2016. <http://global-national.in.ua/archive/11-2016/132.pdf>.

Одержано 15.11.2020